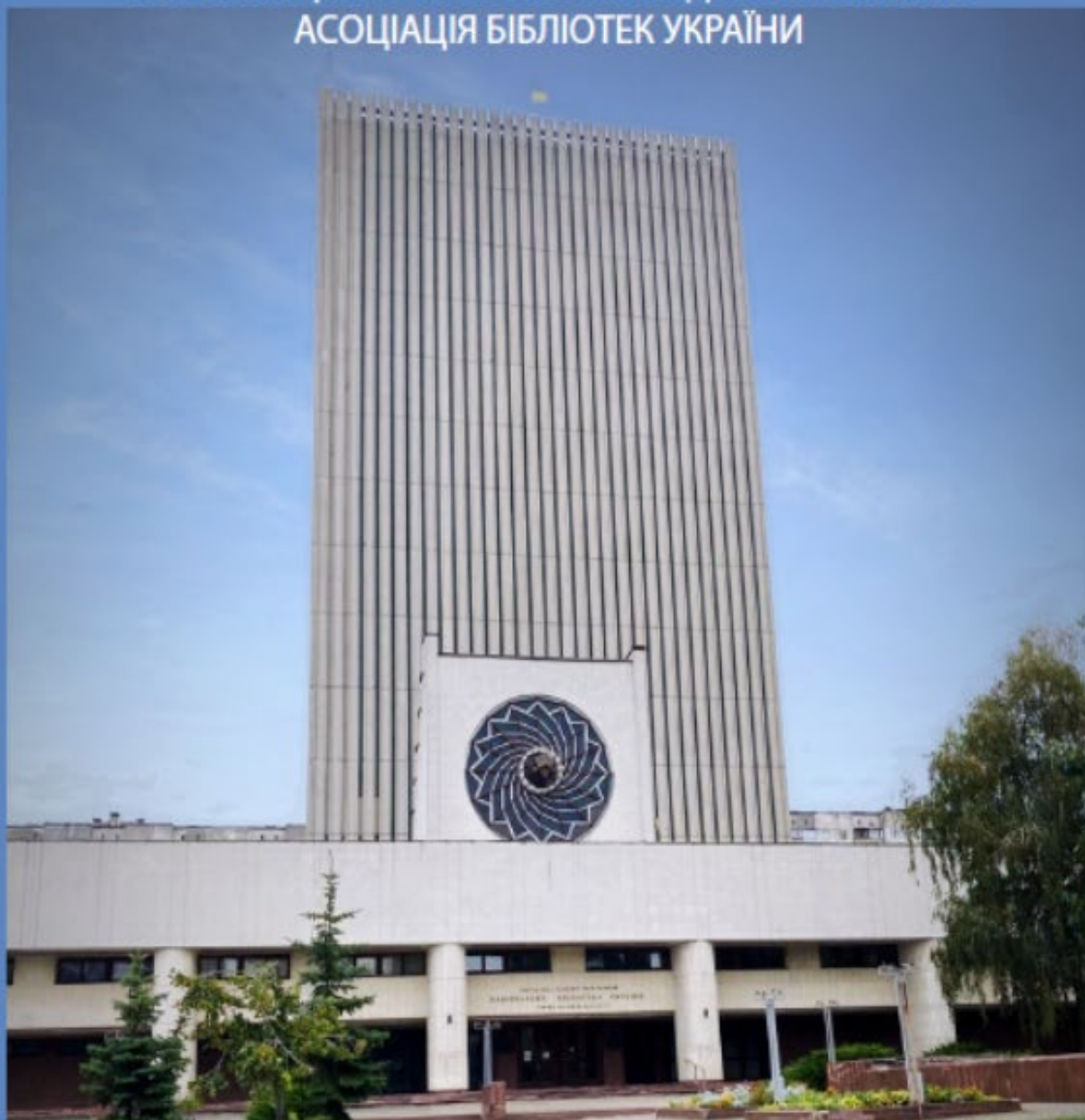

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНА РАДА НАН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ

БІБЛІОТЕКА. НАУКА. КОМУНІКАЦІЯ.
ПРІОРИТЕТИ СЬОГОДЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали міжнародної наукової конференції
(Київ, 1–3 жовтня 2025 р.)

Том 2

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНА РАДА НАН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ**

БІБЛІОТЕКА. НАУКА. КОМУНІКАЦІЯ.

**ПРІОРИТЕТИ СЬОГОДЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Матеріали Міжнародної наукової конференції
(Київ, 1–3 жовтня 2025 р.)**

Том 2

КИЇВ 2025

https://doi.org/10.15407/r_nbu.0005158

УДК 02:001:316.77]:027.021.1:021:021.64](100)(082)

Бібліотека. Наука. Комунікація. Пріоритети сьогодення та перспективи : матеріали Міжнар. наук. конф. (1–3 жовт. 2025 р.) : у 2 т. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України ; відп. ред. О. М. Василенко. Київ, 2025. Т. 2. 412 с.

Збірник містить матеріали міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Пріоритети сьогодення та перспективи» (1–3 жовт. 2025 р.), в яких висвітлено пріоритетні напрями та актуальні питання розвитку бібліотечно-інформаційного потенціалу, проблеми функціонування наукових бібліотек в умовах воєнного стану та шляхи їх подолання, представлено результати досліджень та науково-прикладні розробки в сфері бібліотечної, інформаційної та архівної справи.

Українськими та зарубіжними фахівцями розкрито теоретичні та прикладні аспекти розбудови, використання, організації доступу до електронних інформаційних ресурсів наукової бібліотеки у вебсередовищі та оптимізації бібліотечно-інформаційної діяльності задля продукування нового знання і забезпечення інформаційних потреб суспільства. Розглянуто актуальні питання щодо міжнародної взаємодії та сталого розвитку бібліотечно-інформаційного комплексу; питань відкритої науки в Україні; бібліотечно-інформаційної діяльності у сфері правового і соціально-політичного інформування; ролі бібліотеки в цифровій інфраструктурі знань; рукописної спадщини України у сьогоденні та перспективі; пошуку відповідей на виклики часу української біографіки; сьогоденних викликів і нових можливостей наукової архівної спадщини; друкованої та електронної періодики в системі документальних комунікацій; історії, сучасного стану і тенденцій розвитку наукової каталогізації стародруків і рідкісних видань; дослідження музичної культури в умовах сьогодення; наукового, освітнього та культурного простору під час війни; особливостей реагування на сучасні виклики та світовий контекст інституту президентства в Україні. Також висвітлено новітні завдання збереження бібліотечних та архівних фондів, що становлять культурне надбання України; дослідників української діаспори; дослідження єврейської історико-культурної спадщини України (до 10-річчя Української асоціації юдаїки).

Видання адресоване працівникам бібліотечно-інформаційної галузі, фахівцям документно-комунікаційної сфери, викладачам, аспірантам і студентам закладів вищої освіти.

Відповідальний редактор: О. М. Василенко

Редакційна колегія:

Л. А. Дубровіна – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; Т. Д. Антонюк – д-р іст. наук; Н. П. Бондар – канд. іст. наук; О. А. Вакульчук – д-р іст. наук; О. М. Василенко – канд. іст. наук; Т. І. Власюк – канд. техн. наук; О. В. Григоревська – д-р наук із соц. комунікацій; В. В. Добровольська – д-р наук із соц. комунікацій; М. Б. Закіров – д-р політ. наук; Л. В. Івченко – канд. мист.; Г. В. Індиченко – канд. іст. наук; Ю. М. Капіца – д-р юр. наук.; Т. В. Коваль – канд. іст. наук; Т. М. Коваль – канд. іст. наук; Ю. С. Ковтанюк – канд. іст. наук; Ю. М. Половинчак – д-р наук із соц. комунікацій; В. І. Попик – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; Г. Я. Рудий – д-р іст. наук; Я. І. Савчук – канд. біол. наук; О. П. Степченко – канд. іст. наук; В. М. Удовик – д-р наук із соц. комунікацій; В. В. Черноіваненко – канд. іст. наук; А. І. Шаповал – д-р іст. наук.

Автори несуть повну відповідальність за підбір та точність наведених фактів, цитат, власних імен, бібліографічних посилань та інших відомостей.

**NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
V. I. VERNADSKYI NATIONAL LIBRARY OF UKRAINE
INFORMATION AND LIBRARY COUNCIL OF THE NAS OF UKRAINE
ASSOCIATION OF LIBRARIES OF UKRAINE**

**LIBRARY. SCIENCE. COMMUNICATION.
CURRENT PRIORITIES
AND PROSPECTS**

Proceedings of the International Scientific Conference
(Kyiv, October 1–3, 2025)

Volume 2

KYIV 2025

https://doi.org/10.15407/r_nbu.0005158

UDC 02:001:316.77]:027.021.1:021:021.64](100)(082)

Library. Science. Communication. Current Priorities and Prospects: Proceedings of the International Scientific Conference (Kyiv, Oct. 1–3, 2025) (Vols. 1–2) / National Academy of Sciences of Ukraine, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, Association of Libraries of Ukraine; resp. ed. O. M. Vasylenko. Kyiv, 2025. Vol. 2. 412 p.

The proceedings contain the materials of the International Scientific Conference «Library. Science. Communication. Current Priorities and Prospects» (Kyiv, October 1–3, 2025), which highlight priority areas and current issues in the development of library and information potential; address the problems of the functioning of research libraries under martial law and ways to overcome them; and present the results of scholarly research and proposals in the field of librarianship, information, and archival studies.

Theoretical and applied aspects of the formation, use, and organization of access to electronic information resources of the research library in the web environment, as well as the optimization of library and information activities aimed at generating new knowledge and meeting the information needs of society, have been disclosed by Ukrainian and foreign specialists. Relevant issues concerning international cooperation and the sustainable development of the library and information complex; open science in Ukraine; library and information activities in the field of legal and socio-political information; the role of the library in the digital knowledge infrastructure; the manuscript heritage of Ukraine in the present and in perspective; the search for responses to the challenges of contemporary Ukrainian biographical studies; the present-day challenges and new opportunities of scholarly archival heritage; printed and electronic periodicals within the system of documentary communications; the history, current state, and tendencies of development in scholarly cataloguing of early printed and rare editions; the study of musical culture in contemporary conditions; the scientific, educational, and cultural space during wartime; as well as the specific features of responding to contemporary challenges and the global context of the institution of the presidency in Ukraine have been considered. The volume also highlights new tasks related to the preservation of library and archival collections that constitute Ukraine's cultural heritage; the work of researchers of the Ukrainian diaspora; and studies of the Jewish historical and cultural heritage of Ukraine (on the occasion of the 10th anniversary of the Ukrainian Association for Jewish Studies).

The present edition is intended for professionals in the library and information field, specialists in the documentary and communication sphere, as well as lecturers, postgraduate students, and students of higher education institutions.

Responsible Editor: O. M. Vasylenko

Editorial Board:

L. A. Dubrovina – Corresponding Member of the NAS of Ukraine, Doctor of Sciences in History; T. D. Antonyuk – Doctor of Sciences in History; N. P. Bondar – Candidate of Sciences in History; O. A. Vakulchuk – Doctor of Sciences in History; O. M. Vasylenko – Candidate of Sciences in History; T. I. Vlasjuk – Candidate of Sciences in Technical Sciences; O. V. Hryhorevska – Doctor of Sciences in Social Communications; V. V. Dobrovolska – Doctor of Sciences in Social Communications; M. B. Zakirov – Doctor of Sciences in Political Science; L. V. Ivchenko – Candidate of Sciences in Art Studies; H. V. Indychenko – Candidate of Sciences in History; Yu. M. Kapitsa – Doctor of Sciences in Law; T. V. Koval – Candidate of Sciences in History; T. M. Koval – Candidate of Sciences in History; Yu. S. Kovtaniuk – Candidate of Sciences in History; Yu. M. Polovynchak – Doctor of Sciences in Social Communications; V. I. Popyk – Corresponding Member of the NAS of Ukraine, Doctor of Sciences in History; H. Ya. Rudyi – Doctor of Sciences in History; Ya. I. Savchuk – Candidate of Sciences in Biology; O. P. Stepchenko – Candidate of Sciences in History; V. M. Udovych – Doctor of Sciences in Social Communications; V. V. Chernoiivanenko – Candidate of Sciences in History; A. I. Shapoval – Doctor of Sciences in History.

The authors bear full responsibility for the selection and accuracy of the presented facts, quotations, personal names, bibliographic references, and other information.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 8 ДРУКОВАНА ТА ЕЛЕКТРОННА ПЕРІОДИКА В СИСТЕМІ ДОКУМЕНТАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ.....	12
Бліхарський Р. І. Сучасні виклики компаративних досліджень медіасистем: нормативний аспект	12
Гайдай В. В. Білименко Л. А. Електронні ЗМІ в добу постправди: криза достовірності інформації	14
Габор В. В. Галерея творчих портретів українських художниць у нарисах Павла Ковжуна.....	17
Дроздовська О. Р. Документальна історія Співки українських журналістів у Львові (1941–1943 рр.)	21
Залізнюк О. С., Швець І. М. Леся Українка на сторінках «Літературної України» («Літературна газета», «Література і мистецтво»), 1927–2021 рр.....	25
Кіраль С. С. Центральна та обласна преса України 20-х рр. ХХ століття – початок ХХІ століття як джерело наукової біобібліографії Лесі Українки	28
Комариця М. М. Літературна хроніка журналу «Дзвони» (Львів, 1931—1939) як документ доби	32
Кругляк М. Е. Інфраструктура материнства підросійської України кінця ХІХ – початку ХХ століття на сторінках газети «Волинь»	35
Кулеша Н. М. Українська міжвоєнна еміграційна преса в Європі: комунікаційна місія та документальна спадщина	38
Лиханова І. Г. Окупаційна преса України (1941–1944 рр.) як джерело до наукової бібліографії Лесі Українки	42
Носкіна Н. М. Формування фонду електронних періодичних видань (копій друкованих газет) їх опрацювання, облік, зберігання, надання доступу користувачам.....	46
Рудий Г. Я. Методологічні й методичні засади класифікації джерел пресології	49
Ткаченко І. В. Микита Шаповал і газета «Село»: історія співпраці	52
Яременко Л. М. Газетна періодика України – вагоме джерело досліджень історії вітчизняної науки	55
РОЗДІЛ 9 НАУКОВА КАТАЛОГІЗАЦІЯ СТАРОДРУКІВ І РІДКІСНИХ ВИДАНЬ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ.....	60
Бондар Н. П. Особливості структури опису видань і примірників у наукових каталогах кирилических стародруків: традиційність і новації	60
Бондарчук А. В. Рідкісні примірники у власницьких оправах з тканини з фонду відділу стародруків і рідкісних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	63
Будецька О. О. Дисертаційні роботи правознавців Харківщини ХІХ – початку ХХ ст. як об’єкт дослідження: наукові напрями, ступені, особливості захисту (з фондів Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка)	66
Stanisław Wołoszczenko Księgozbiór bazylianów włodziemskich w zbiorach Biblioteki Narodowej Ukrainy im. W. I. Wernadskiego: problemy rekonstrukcji	70

Деревська О. В. Дослідження творчості Никодима Зубрицького: актуальні проблеми каталогізації	73
Заболотна Н. В. Деякі теоретичні питання каталогізації елементів художнього оформлення кирилических стародруків	76
Заєць О. В. Комплексна каталогізація історичних бібліотек.....	79
Кароєва Т. Р. Досвід каталогізації колекції рідкісних видань Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського до створення спеціального відділу (2000 р.).....	82
Kondratiuk A. Giuseppe Praga's Cyrillic Collection at the Marciana Library: A Source for Iconographic Studies of Kyiv-Pechersk Lavra Editions.....	85
Курганова О. Ю. Етєни в бібліотеках України: проблеми та перспективи науково-бібліографічного обліку.....	89
Максимчук О. В. З історії побутування однієї книги: провенієнції примірника видання «Atrium linguae sanctae» (Лейпциг, 1716)Г. Оптіца з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	92
Морозова Надєжда Зібрання кирилических стародрукових книг у державних бібліотеках Вільнюса.....	95
Okhrimenko O. Cataloguing practice of Borys Zdanevych: origins of Ukrainian fragmentology	99
Петренко-Момотенко О. В. Складнощі при описовій каталогізації стародруків і видань XIX – початку XX ст.....	101
Попельницька О. О. Друковані праці Дмитра Бантиша-Каменського у бібліотеці Національного музею історії України.....	104
Рудакова Ю. К. Атрибуція та наукова каталогізація фрагментів українських латиношрифетних стародруків	108
Скрипник П. І. Загальна характеристика плакатів 20–30-х років XX ст. з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	112
Фьольдварі Шандор Культурний вплив Чернігова у далеких землях: книги Димитрія Ростовського та Іоанна Максимовича у збірках василіан в Угорському королівстві.....	115
Цинковська І. І. Колективізація в Україні 20–30-х років XX ст.: за матеріалами колекції плакатів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	119
Ціборовська-Римарович І. О. Науковий каталог бібліотеки Вишнівецького замку (XVIII–XIX ст.): принципи і особливості укладання.....	121
РОЗДІЛ 10 ДОСЛІДЖЕННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	126
Бобришева І. Ф. Внесок Алоїза Сокола в музичну культуру України.....	126
Волосатих О. Ю. Віктор Косенко і Василь Золотарьов. Точки перетину: «Український педагогічний репертуар».....	129
Гармель О. В. Музика до вистави Леся Курбаса «Гайдамаки» (1920): нові акценти дослідження (за рукописним клавiром з фондів НБУВ)	132

Гусак В. А. Психологічні аспекти публічного концертного виступу майбутнього вчителя музичного мистецтва	135
Гусарчук Т. В. Музична текстологія: дві концепції однієї дисципліни	138
Дем'янець І. Й. «Служба божа» з додатками на великі свята і час посту» Андрія Гнатишина: розкриття сакральної змістовності жанру	141
Дояр Л. В. «Український Моцарт»: до 280-річчя від дня народження М. С. Березовського	144
Дубровіна І. В. Евристичні та емпіричні методи пошуку музичних творів на слова Олександра Олеся	148
Зосім О. Л. Пісня « <i>infinita bonitatis</i> » у польському та українському репертуарі XVIII – XX століть	151
Івченко Л. В., Ковтанюк Ю. С., Косяк І. В., Крючин А. А., Цибульська О. А. Міжнародне тристороннє співробітництво у проєкті з оцифровування аудіозаписів колекції шелачних грамплатівок відділу музичних фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	155
Каліберда Н. Ю. Фонд бібліотеки Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського – унікальне зібрання музичних джерел	159
Карась Г. В. Яків Оренштайн – видавець української нотної літератури.....	162
Кармазін А. О. Мистецька спадщина Миколи Лисенка у музеях Києва та села Гриньки.....	164
Кепін Д. В. Творчий шлях музиканта В. Д. Кепіна (23.02.1947–24.06.2023)	168
Кметюк Т. В. «Читання» партитур як засіб формування професійної музичної культури диригента у сучасному мистецькому освітньому просторі.....	171
Макогон О. А. Історія українських народних інструментів на сторінках львівського часопису «Зоря» 1894 року.....	174
Павлюк Р. В. Саксофон у контексті світових виконавських і педагогічних традицій	177
Пономаренко О. Ю. Бібліотека італійської консерваторії як форма збереження культурної пам'яті.....	180
Толошняк Н. А. Джазові фестивалі як інструмент культурної дипломатії.....	183
Хайло А. С. Саундтрек відеогри «Bloodborn».....	185
Чамахуд Д. В. Поезія Лесі Українки в музичній інтерпретації Якова Яциневича: солоспів «Досвітні вогні»	189
Шамаєва К. І. З власного архіву.....	193
Шкурган О. В., Івченко Л. В. Музика у Волинському ліцеї в Кременці (1805–1831) ...	195
Шман С. Ю., Шульгіна В. Д. Культурно-мистецькі проєкти в інформаційно- бібліотечному полі України	200
Штокало В. О. «Слава Україні» слова Грицька Чупринки та заспів (музика) отця Кирила Стеценка.....	206
Шуміліна О. А. Двохорні концерти Андрія Рачинського та Максима Березовського: презентація видання	209

РОЗДІЛ 11 НАУКОВИЙ, ОСВІТНІЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР ПІД ЧАС ВІЙНИ	213
Афанасьєва З. Б. Культура популяризації української бібліотечної науки на прикладі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	213
Ганечко М. Г. Втрати книжкових фондів та бібліотечної інфраструктури України в умовах Російського вторгнення (2022–2025).....	215
Гончаренко М. О. Формування універсального підсобного фонду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в контексті державної політики книговидавання: мовні аспекти	219
Горєва В. В., Кулаковська Т. Л. Діяльність національного наукового бібліотечно- інформаційного комплексу Національної академії наук України в умовах загроз та викликів: особливості, напрями, проблемні питання	222
Григорєвська О. В. Інституціональні характеристики вищої освіти України в умовах Російсько-Української війни	225
Іванова М. В. Наслідки руйнування наукового, освітнього та культурного простору в Україні.....	229
Коваль Т. М., Туровська Л. О. Бібліотечна періодика як чинник професійної комунікації вітчизняних бібліотек.....	232
Лопата О. М. Основні аспекти еволюції публічного доступу в Національних книгозбірнях (за матеріалами координаційних документів міжнародних бібліотечних інституцій).....	235
Медвідь Ф. М. Захист прав і свобод людини в Україні під час війни	239
Онишук М. І. Втрачені скарби: пожежі у бібліотеках світу.....	242
Опірський М. Ю. До визначення поняття «бібліотекознавча термінологія».....	245
Солоїденко Г. І. Науково-методична робота як важливий фактор прогресу бібліотечної галузі	248
Ушеренко Д. О. Буктрейлери електронних бібліотечних виставок як дієвий засіб промоції бібліотечного фонду.....	251
РОЗДІЛ 12 ІНСТИТУТ ПРЕЗИДЕНТСТВА В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ РЕАГУВАННЯ НА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА СВІТОВИЙ КОНТЕКСТ	255
Глушук Є. В. Використання наративу перемоги через стратегічні комунікації інституту президентства	255
Дейнека Я. А. Вивезення та руйнація бібліотечних фондів в Україні: порівняльна характеристика практик третього рейху, СРСР і сучасної Росії	258
Дем'яненко Л. Г. Особливості формування та підтримки іміджу Президента України під час війни в зарубіжних змі	260
Костик Є. П. Формування інформаційного простору незалежної України в офіційній періодиці за президентства Леоніда Кравчука (1991–1994).....	263
Кукоба Л. І. Латинська Америка в діяльності Президента України Володимира Зеленського (за офіційними джерелами)	265
Кушнарєва М. Б. Ми-дискурс у публічному мовленні президентів США	269

Макарова О. І. Україна на шпальтах японських видань в першій половині 2025 року.....	271
Польовик С. М. Підвищення культури волонтерства крізь призму діяльності Президента США Жорджа Буша-старшого	274
Удовик В. М. Українське питання у політичній діяльності експрезидентів.....	277
Федорчук А. Г. Російське повномасштабне вторгнення в Україну в іноземних інформаційних ресурсах: моніторинг публікацій за 2024 рік.....	281
Хилько М. М. Особливості міжнародних комунікацій для формування підтримки України державами Глобального Півдня.....	284
РОЗДІЛ 13 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ТА АРХІВНИХ ФОНДІВ,ЩО СТАНОВЛЯТЬ КУЛЬТУРНЕ НАДБАННЯ УКРАЇНИ	287
Баляниця Н. Б. Про необхідність комплексного дослідження реставраційних та витратних матеріалів	287
Власюк Т. І. Дослідження затухання радіосигналів і реалізація практик «IoT» у моніторингу режиму мікрокліматичних показників повітря у фондосховищах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	289
Вовк В. Ю. Деякі аспекти збереження бібліотечного фонду в цифрову епоху	293
Волосатих Л. М. Досконалість передкопіювальних операцій як запорука довготривалого зберігання особливо цінних документів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	295
Гаранін О. Я. Обстеження архівосховищ та документів державних архівів України з метою визначення дотримання нормативних вимог умов зберігання документів Національного архівного фонду України	298
Затока Л. П., Черьопкіна Р. І. Вплив фунгіцидного оброблення на фізико-механічні показники різних видів паперу	301
Ковтанюк Ю. С. Концептуальні засади цифрової трансформації системи зберігання документальної історико-культурної спадщини України	304
Куява Л. М., Бабицький А. І Особливості стабілізації документів з ентомологічними пошкодженнями: із досвіду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	308
Письменна Ю. Б., Савчук Я. І., Вортман М. Я. Нові композитні гуанідиновмісні олігомери з додаванням срібла і міді та їх антифунгальна активність	311
РОЗДІЛ 14 ДОСЛІДНИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ	315
Антонова В. Д. Сторінки історії видавничої діяльності Мистецького українського руху (Німеччина, 1945–1948):до 80-річчя створення	315
Антонюк Т. Д. Світове українство в об’єктиві досліджень науковців діаспори й України	317
Бондарчук Я. О. Діяльність Олександра Кошиця в еміграції: за матеріалами фонду відділу зарубіжної україніки	320
Бурім Д. В. До історії виходу в світ «Українсько-німецького словника» Зенона Кузелі та Ярослава Рудницького 1943 року.....	323

Гальчинський В. Л. Громадсько-політична, професійна та творча діяльність В. Кубійовича – видатного українського географа, історика, літератора в еміграційний період.....	328
Гордієнко Д. С. Українське мистецтво в європейських шатах.....	331
Демченко Т. П., Ясновська Л. В. Формування поглядів і переконань діаспорного дослідника Романа Бжеського за його мемуарами	334
Дзира О. І. Науковий доробок українських діаспорних вчених під прицілом радянської періодики кін. 1960–1970-х рр.....	337
Дзюбич С. А. Діаспорні видання Лесі Українки: бібліографічно-джерелознавчий аспект	340
Дьякова О. В. Премія імені Дмитра Нитченка.....	343
Казакова Н. В. Біографістика української діаспори у творчості Віталія Абліцова (1946–2024) та Михайла Слабошпицького (1946–2021)	346
Мицак С. Дослідження історії української літератури в Австралії: літературні журнали в українсько-австралійському літературному полі	348
Мушкетик Л. Г. Зенон Кузеля як дослідник слов'янського фольклору: компаративні студії	350
Палієнко М. Г., Срібняк І. В. Внесок професора Володимира Трощинського у дослідження історії української еміграції і діаспори.....	353
Піскун В. М. Спогади Віктора Приходька як джерело вивчення історії Української революції (1917–1921 рр.): загальнонаціональні та регіональні аспекти.....	357
Сергійчук В. І. Діяльність культурно-просвітнього товариства «Кобзар» у висвітленні історії української діаспори в Хорватії	359
Смирнова С. М. Спогади і щоденники Олександра Кошиця: видання Осередку української культури і освіти у Вінніпезі (за матеріалами фонду Національної історичної бібліотеки України)	363
Солонська Н. Г., Борисович Г. О. Українська книга на міжнародних виставках. 1960–1990	366
Супронюк О. К. Улас Самчук і Мистецький український рух у Європі (1945–1948): до історії книгознавства української діаспори ХХ століття	369
Сухобокова О. О. Наукові студії Никифора Григорієва в Українському соціологічному інституті у Празі.....	371
Фігурний Ю. С. Ірина Краснодемська – відома дослідниця української діаспори	374
Шип Н. А. Діаспорна навчальна література з історії України.....	377
РОЗДІЛ 15 ДОСЛІДЖЕННЯ ЄВРЕЙСЬКОЇ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ (ДО 10-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ЮДАЇКИ)	381
Батанова Т. О. Ставлення єврейських політичних діячів до українського національного руху в 1914–1918 рр. (за мемуарами Аврама Ревуцького).....	381
Гірік С. І. Газета «Kontratak» (Львів) як джерело з історії українсько-єврейських взаємин наприкінці 1930-х років	384

Глибицька С. Б. Втрачена спадщина (до 120-річчя від дня народження Хацкеля Надея)	386
Горшихіна О. Ю. Історія єврейського журналу «Menorah» (Відень, 1923–1932)	389
Громік Г. О. Одеський період єврейської російськомовної преси 1860–1871 років	392
Котляр Є. О. Їдиш у візуальному просторі та пам'яті Їдишланду	394
Малахова К. В. Хасидські матеріали в архівах Києва (на прикладі документів щодо рабина Ізраеля з Ружина)	397
Подольський А. Ю. Дослідження і викладання історії Голокосту в Україні: виклики під час сучасної війни	400
Полякова Ю. Ю. Книги з зібрання родини Рубінштейнів у фонді Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна	403
Хамрай О. О. Зasadничі принципи УДК у класифікації єврейських мов	406
Черноіваненко В. В. Єврейська історико-культурна спадщина в українських філателістичних матеріалах	409

Важливим для подальшого розвитку бібліотечної галузі країни є встановлення особливого статусу НБУВ як провідного національного наукового бібліотечно-інформаційного комплексу (окремим законом або окремою статтею в базовому нормативно-правовому акті) та забезпечення її фінансування відповідно до законодавства про національну установу.

Viktoriia Horieva,
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1383-7013>,
Candidate of Historical Sciences, Academic Secretary,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
e-mail: horeva@nbuv.gov.ua

Tetiana Kulakovska,
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-2108-3285>,
Candidate of Historical Sciences, Senior Researcher,
Department of scientific and methodical work,
Institute of Library Science,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
e-mail: kulakovska_2019@ukr.net

Activities of the National Scientific Library and Information Complex of the National Academy of Sciences of Ukraine in the Conditions of Threats and Challenges: Features, Directions, Problematic Issues

The activities of the main library and information complex of the National Academy of Sciences of Ukraine, which is the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, in the conditions of the Russian-Ukrainian War of 2022–2025 are considered. The features of scientific, library and information work of this period, priority areas, strategic objectives, measures for its improvement are characterized.

Keywords: V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, Russian-Ukrainian War of 2022–2025.

Григоревська Олена Вікторівна,
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-2099-0000>,
докторка наук із соціальних комунікацій,
старша наукова співробітниця, професорка,
кафедра інформаційних комунікацій,
факультет української філології, культури і мистецтва,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна,
e-mail: o.hryhorevska@kubg.edu.ua

Інституціональні характеристики вищої освіти України в умовах Російсько-Української війни

Розглянуто основні показники вищої освіти України: заклади освіти, які здійснюють підготовку здобувачів за освітніми програмами вищої освіти, кількість та пріоритети

вибору здобувачів вищої освіти, кадрове забезпечення вищої освіти. Особливу увагу приділено спеціальності В13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа.

Ключові слова: вища освіта, освіта, здобувачі вищої освіти, цілі сталого розвитку, якість вищої освіти.

Ключовим завданням розвитку освітнього простору України є досягнення конкурентоспроможної якості освітніх послуг, що надаються громадянам. У цьому контексті якість вищої освіти вивчається дослідниками та розбудовується освітянами-практиками як важливий складник стійкого розвитку суспільства в умовах євроінтеграції. Постійному аналізу підлягають інституціональні характеристики освітнього простору, можливості його збереження та якісної трансформації в умовах воєнного стану.

У даній публікації інституціональний складник забезпечення вищої освіти характеризується через кількісні показники – заклади освіти, які здійснюють підготовку здобувачів за освітніми програмами вищої освіти, кількість та пріоритети вибору здобувачів вищої освіти, кадрове забезпечення вищої освіти. В основу аналізу інституційного складника вищої освіти України покладено статистичні відомості, представлені у «Доповіді про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2024 році» (Київ, 2025). Як зазначено у доповіді, за даними Єдиної державної бази з питань освіти (далі – ЄДЕБО) станом на 01 січня 2025 р. в Україні налічувалося 625 закладів освіти (з них 114 є відокремленими структурними підрозділами), які здійснюють підготовку здобувачів за освітніми програмами трьох рівнів вищої освіти (бакалаврського, магістерського, освітньо-наукового / освітньо-творчого рівня) або продовжують підготовку здобувачів за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст.

За формами власності зазначені 625 закладів освіти розподіляються так: 434 заклади мають державну форму власності; 40 – комунальну; 151 заклад – приватну. За категоріями заклади освіти, що реалізують освітні програми у сфері вищої освіти, розподіляються так: 390 – заклади вищої освіти; 50 – заклади фахової передвищої освіти; 185 – наукові інститути (установи).

Стосовно здобувачів вищої освіти акцентуємо увагу на двох показниках – формах здобуття освіти та пріоритетних спеціальностях. На 01 січня 2025 р. за даними ЄДЕБО в Україні навчалося 1 074 626 здобувачів вищої освіти.

За рахунок видатків державного або місцевого бюджету навчалися майже 35 % здобувачів; за рахунок коштів фізичних та / або юридичних осіб навчалися 65 % здобувачів. Окремі здобувачі освіти навчаються за альтернативними джерелами фінансування – ваучерами або пільговими довгостроковими кредитами. За формами навчання переважна кількість здобувачів – 77,7 % навчається за денною формою; 21,7 % осіб обрали заочну форму навчання. Інші форми здобуття вищої освіти (вечірня, дистанційна, поза аспірантурою) у відсотковому значенні є малочисельними.

Найбільша кількість осіб здобувають вищу освіту за такими спеціальностями: 081 Право – 7 % від загальної кількості здобувачів; 073 Менеджмент – 5,84 %; 053 Психологія – 5,51 %; 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) – 4,85 %; 112 Комп'ютерні науки – 3,45 %. У 2024 р. на 5-й позиції була спеціальність 222 Медицина – 3,55 %.

Викладацький склад закладів вищої освіти на основі даних ЄДЕБО характеризується з використанням 105 984 унікальних записів щодо науково-педагогічних, педагогічних та наукових працівників, що здійснюють викладацьку діяльність. Серед таких викладачів переважають жінки – 57,3 %, частка чоловіків становить 42,7 %. Особи з науковим ступенем розподіляються таким чином: 80,4 % мають науковий ступінь, зокрема 15,8 % мають ступінь доктора наук, 64,6 % – кандидата наук чи доктора філософії.

Варто зазначити, що із прийняттям Кабінетом Міністрів України 21 лютого 2025 р. постанови № 188 «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти» відбулися зміни у шифрах і найменуваннях галузей знань, кодах і найменуваннях спеціальностей. Отже, якщо у період 2016–2024 рр. спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», за якою на усіх рівнях вищої та фахової передвищої освіти готували фахівців для бібліотечно-інформаційної сфери діяльності, відносилася до галузі знань 02 «Культура і мистецтво», з 2025 р. нова галузь В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» об'єднує 14 спеціальностей, у тому числі В11 «Філологія (за спеціалізаціями)» та В13 «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа».

Як видно з попереднього аналізу пріоритетів вибору здобувачів за спеціальностями, спеціальності галузі В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» не потрапляють до п'ятірки пріоритетів вибору здобувачів, але мають свого стабільного вступника. Якщо аналізувати рейтинг пріоритетів вибору здобувачів окремо за рівнями освіти, то на першому (бакалаврському) рівні на п'ятій сходинці рейтингу знаходиться спеціальність 035 «Філологія» (4,13 %), яка у загальному рейтингу початку 2025 р. посідає шосте місце.

За даними загальнодержавної системи Вступ.ОСВІТА.UA. під час літньої вступної кампанії 2025 р. українські заклади освіти пропонують широкий вибір освітніх програм (далі – ОП) для спеціальності В13 «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа».

Зокрема маємо 88 пропозицій ОП фахової передвищої освіти, але варто враховувати, що програми із місцями державного замовлення та небюджетні місця в системі представлено окремо. Лідерами за кількістю поданих заяв визначено Дніпропетровський транспортно-економічний фаховий коледж (ОП «Інформаційна та архівна справа», 78 заяв), Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж економіки і технологій Державного університету економіки і технологій» (ОП «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», 62 заяви), Володимирський педагогічний фаховий коледж імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради (ОП «Обробка інформації», 61 заява).

Вступникам на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти заклади освіти пропонують 55 програм. Наведемо приклади із найбільшими показниками щодо поданих заяв та найвищим показником конкурсу (співвідношення місць ліцензійного обсягу та поданих заяв). Отже, за кількістю зареєстрованих у системі ЄДЕБО заяв, які відображаються в системі Вступ.ОСВІТА.UA, лідирують три університети – Київський національний університет культури і мистецтв, ОП «Інформаційна аналітика» (146 заяв, ліцензійний обсяг 80 місць, конкурс 1,82); Національний університет «Львівська політехніка», ОП «Інформаційна, бібліотечна, архівна та

книжкова справа» (142 заяви, ліцензійний обсяг 70 місць, конкурс 2,03); Національний лісотехнічний університет України, ОП «Інформаційна діяльність» (114 заяв, ліцензійний обсяг 100 місць, конкурс 1,14). Проте, якщо будувати рейтинг закладів вищої освіти за показником конкурсу, картина буде дещо інша. Трійка лідерів бакалаврських освітніх програм розподіляється так: Львівський національний університет імені Івана Франка, ОП «Інформаційна діяльність, бібліотечна та архівна справа» (конкурс 2,77; 83 заяви, ліцензійний обсяг 30 місць); Національний університет «Одеська політехніка», ОП «Інформаційна діяльність» (конкурс 2,5; 30 заяв, ліцензійний обсяг 12 місць); Західноукраїнський національний університет, ОП «Документознавство та інформаційна діяльність» (конкурс 2,47; 74 заяви, ліцензійний обсяг 30 місць).

Здобувачам другого (магістерського) освітнього рівня пропонується для вступу 37 освітніх програм. На момент аналізу даних прийом заяв на ці програми лише розпочався і оцінити результат буде можливо лише на момент проведення конференції у жовтні 2025 р. Можемо лише зазначити, що попри воєнний стан, виїзд певної частини вступників закордон, трансформації освітньої системи в аспектах зміни структури і змісту вступних випробувань для майбутніх магістрів (з 2025 р. обов'язковим є проходження єдиного фахового вступного випробування – предметного тесту з історії мистецтва), університети із традиційно сильними фаховими програмами вже мають свого вступника. Понад п'ять заяв на момент аналізу вже мали Донецький національний університет імені Василя Стуса, Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Харківська державна академія культури, Національний транспортний університет, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського та ін.

Випускники спеціальності В13 «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа» є вкрай важливими для відновлення бібліотечних та архівних колекцій, що постраждали під час воєнних дій, молоді фахівці вже сьогодні затребувані для оцифрування документальної спадщини, ведення дистанційного обслуговування та інших високотехнологічних робіт.

Сподіваємося, що попри демографічні виклики, складні умови воєнного часу, в яких перебуває частина закладів вищої освіти України, вимушені переміщення здобувачів та науково-педагогічних працівників, велику кількість європейських пропозицій програм вищої освіти для українських вступників ми збережемо інтелектуальний потенціал українського суспільства.

Olena Hryhorevska,

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-2099-0000>,

Doctor of Science in Social Communications,

Senior Researcher, Professor,

Deptment of Information Communications,

Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Arts,

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,

Kyiv, Ukraine

e-mail: o.hryhorevska@kubg.edu.ua

Institutional Characteristics of Higher Education in Ukraine in The Context of the Russian-Ukrainian War

The main indicators of higher education in Ukraine are considered: educational institutions that train applicants under higher education programmers, the number and priorities of higher education applicants, and staffing of higher education. Particular attention is paid to the B13 Library, Information and Archival Studies specialty.

Keywords: higher education, education, higher education seekers, sustainable development goals, quality of higher education.

Іванова Майя Вікторівна,

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0243-3478>,

наукова співробітниця,

відділ соціокультурної діяльності,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Київ, Україна

e-mail: ivanova@nbul.gov.ua

Наслідки руйнування наукового, освітнього та культурного простору в Україні

Визначено масштаби руйнувань об'єктів наукового, освітнього, культурного простору в Україні. Наведено кількість зруйнованих пам'яток культурної спадщини. Констатовано про скорочення кількості бібліотек та незадовільний стан будівель, в яких розташовані бібліотеки. Встановлено суми збитків від пошкоджених або зруйнованих навчальних закладів. Розкрито основні завдання щодо досягнення Цілей сталого розвитку України на період до 2030 р. за зазначеними напрямками. Сформульовано, що знищення національної ідентичності є складником урбіциду.

Ключові слова: науковий, освітній, культурний простір, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, урбіцид, російська агресія.

10–11 липня 2025 р. в Римі пройшла Міжнародна конференція з питань відновлення, трансформації та довгострокового розвитку України (URC2025), на якій Президент України Володимир Зеленський ініціював нову коаліцію з чотирьох країн: Італії, Німеччини, Франції, Польщі – з підтримки відбудови України (<https://tinyurl.com/8cp7jvr5>). Результатом конференції став детальний план з дорожньою картою для інвестицій, залучення бізнесів, політичної, культурної та іншої підтримки відбудови України (<https://tinyurl.com/2xf6vcny>).

У Стратегії розвитку культури в Україні на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України № 293-р від 28.03.2025 р. зазначається, що Україна потребує системних рішень у сфері культури, які стануть основою для посилення соціальної згуртованості, укріплення в Україні громадянського суспільства, культури та є важливими у контексті забезпечення сталого розвитку суспільства в майбутньому.

Для подолання наслідків руйнувань від повномасштабної агресії посилюється роль державних інститутів, які повинні адаптувати науковий, освітній та культурний простір до нових умов. Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням від 29.11.2024